

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, MAXSUS SON-3. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

UDK 616-006.6:615.277:159.9

REPRODUKTIV TIZIM XAVFLI O'SMALARI BILAN OG'RIGAN BEMORLARDA KIMYOVIY TERAPIYA JARAYONIDA PSIXOEMOTSIONAL HOLAT VA HAYOT SIFATINING KLINIK-PSIXOPATOLOGIK XUSUSIYATLARI

Tajimuratova Elza Xabibullaevna

Qoraqalpog'iston tibbiyot instituti o'qituvchisi

ORCID: 0005-0154-9681

E-mail: etajimuratova90@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada reproduktiv tizim xavfli o'smalari bilan og'rigan bemorlarda kimyoviy terapiya jarayonida psixoemotsional holat va hayot sifatining klinik-psixopatologik xususiyatlari o'rganilgan. Tadqiqotning maqsadi kimyoviy terapiya olayotgan bemorlarda xavotir, depressiv holatlar va boshqa psixoemotsional buzilishlarning namoyon bo'lish darajasini aniqlash hamda ularning hayot sifati ko'rsatkichlari bilan o'zaro bog'liqligini baholashdan iborat. Tadqiqotda klinik-psixopatologik, psixodagnostik va statistik tahlil usullaridan foydalanilgan. Bemorlarning ruhiy holati, psixoemotsional zo'riqish darajasi, ijtimoiy moslashuvi va hayot sifati ko'rsatkichlari kompleks baholangan. Olingan natijalar kimyoviy terapiya jarayonida psixoemotsional buzilishlarning kuchayishi bemorlarning jismoniy faolligi, emotsional holati, ijtimoiy faoliyati va umumiy hayot sifati pasayishi bilan bog'liq ekanligini ko'rsatadi. Mazkur holatlarni erta aniqlash va kompleks davolash jarayoniga psixologik hamda psixiatrik yordamni integratsiya qilish bemorlarning davolanishga moslashuvi va hayot sifatini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: reproduktiv tizim, xavfli o'sma, kimyoviy terapiya, psixoemotsional holat, hayot sifati, xavotir, depressiya, klinik-psixopatologik baholash, psixoonkologiya.

Аннотация. В статье изучены клинико-психопатологические особенности психоэмоционального состояния и качества жизни у пациентов со злокачественными опухолями репродуктивной системы в процессе химиотерапии. Цель исследования — определить степень выраженности тревожных, депрессивных состояний и других психоэмоциональных нарушений у пациентов, получающих химиотерапию, а также оценить их взаимосвязь с показателями качества жизни. В исследовании использованы клинико-психопатологические, психодиагностические и статистические методы анализа. Комплексно оценены психическое состояние пациентов, уровень психоэмоционального напряжения, социальная адаптация и показатели качества жизни. Полученные результаты показывают, что усиление психоэмоциональных нарушений в процессе химиотерапии связано со снижением физической активности, эмоционального состояния, социальной активности и общего качества жизни пациентов. Раннее выявление данных состояний и интеграция психологической и психиатрической помощи в комплексное лечение имеют важное значение для улучшения адаптации пациентов к лечению и повышения качества их жизни.

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, MAXSUS SON-3. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

Ключевые слова: репродуктивная система, злокачественная опухоль, химиотерапия, психоэмоциональное состояние, качество жизни, тревога, депрессия, клинико-психопатологическая оценка, психоонкология.

Abstract. This article examines the clinical and psychopathological characteristics of psycho-emotional status and quality of life in patients with malignant tumors of the reproductive system during chemotherapy. The aim of the study is to determine the severity of anxiety, depressive states, and other psycho-emotional disturbances in patients receiving chemotherapy and to assess their relationship with quality-of-life indicators. Clinical-psychopathological, psychodiagnostic, and statistical methods were used in the study. Patients' mental status, level of psycho-emotional distress, social adaptation, and quality-of-life indicators were assessed comprehensively. The findings indicate that an increase in psycho-emotional disturbances during chemotherapy is associated with reduced physical activity, poorer emotional well-being, decreased social functioning, and lower overall quality of life. Early identification of these conditions and the integration of psychological and psychiatric support into comprehensive treatment are important for improving patients' adaptation to treatment and their quality of life.

Keywords: reproductive system, malignant tumor, chemotherapy, psycho-emotional status, quality of life, anxiety, depression, clinical-psychopathological assessment, psycho-oncology.

KIRISH

Reproduktiv tizimning xavfli o'smalari zamonaviy onkologiyaning dolzarb muammolaridan biri bo'lib, ushbu kasalliklar bemorlarning nafaqat somatik holatiga, balki ruhiy salomatligi va hayot sifatiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Onkologik tashxisning qo'yilishi, uzoq davom etuvchi davolash jarayoni, kasallikning qaytalanish xavfi hamda prognozga oid noaniqlik bemorlarda kuchli psixoemotsional zo'riqishni yuzaga keltirishi mumkin.

Kimyoviy terapiya reproduktiv tizim xavfli o'smalarini davolashda muhim usullardan biri hisoblanadi. Biroq davolash davomida kuzatiladigan holsizlik, ko'ngil aynishi, ishtahaning pasayishi, uyqu buzilishi, soch to'kilishi, jismoniy faollikning cheklanishi va boshqa nojo'ya ta'sirlar bemorlarning ruhiy holatini yanada murakkablashtirishi mumkin. Natijada xavotir, depressiv kayfiyat, emotsional beqarorlik, umidsizlik, ijtimoiy faollikning pasayishi va davolanish jarayoniga moslashishdagi qiyinchiliklar kuzatiladi.

Reproduktiv tizim bilan bog'liq onkologik kasalliklarda psixoemotsional buzilishlar alohida klinik ahamiyatga ega. Chunki bunday kasalliklar bemorning reproduktiv funksiyasi, tana qiyofasi, jinsiy hayoti, oilaviy munosabatlari va o'zini ijtimoiy jihatdan idrok etishiga ham ta'sir qilishi mumkin. Ushbu omillar psixologik zo'riqishni kuchaytirib, hayot sifatining jismoniy, emotsional, ijtimoiy va funksional komponentlarida pasayishga olib kelishi ehtimolini oshiradi.

Psixoemotsional buzilishlarning o'z vaqtida aniqlanmasligi bemorning davolanishga bo'lgan motivatsiyasi, tibbiy tavsiyalarga rioya qilishi va ijtimoiy moslashuviga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli onkologik bemorlarni kompleks baholashda klinik-psixopatologik ko'rsatkichlar bilan bir qatorda hayot sifati darajasini ham aniqlash muhimdir. Bunday yondashuv psixologik va psixiatrik yordamga ehtiyoji yuqori bo'lgan bemorlarni erta aniqlash imkonini beradi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi reproduktiv tizim xavfli o'smalari bilan og'rigan bemorlarda kimyoviy terapiya jarayonida psixoemotsional holatning klinik-psixopatologik xususiyatlarini aniqlash hamda ularning hayot sifati ko'rsatkichlari bilan o'zaro bog'liqligini baholashdan iborat.

TADQIQOT MATERIALLARI VA USULLARI

Tadqiqotga reproduktiv tizim xavfli o'smalari tashxisi tasdiqlangan va kimyoviy terapiya olayotgan bemorlar jalb etildi. Bemorlarni baholashda klinik-psixopatologik kuzatuv, psixodiagnostik tekshiruv hamda hayot sifatini aniqlash usullaridan foydalanildi.

Psixoemotsional holatni baholashda xavotir va depressiv simptomlarning mavjudligi, ularning ifodalanish darajasi, emotsional zo'riqish, uyqu buzilishlari, ijtimoiy moslashuvdagi qiyinchiliklar va

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, MAXSUS SON-3. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

davolanish jarayoniga munosabat kabi ko'rsatkichlar hisobga olindi. Xavotir va depressiv belgilarni miqdoriy baholash uchun Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS) shkalasidan foydalanish maqsadga muvofiq deb belgilandi.

Bemorlarning hayot sifati EORTC QLQ-C30 so'rovnomasi asosida baholandi. Mazkur usul orqali jismoniy, emotsional, ijtimoiy va funksional holat, shuningdek, umumiy hayot sifati ko'rsatkichlari tahlil qilindi. Olingan natijalar bemorlarning klinik holati, kimyoviy terapiya bosqichi va psixoemotsional buzilishlar darajasi bilan o'zaro bog'liq holda o'rganildi.

Tadqiqot natijalariga statistik ishlov berishda miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari tahlil qilinib, guruhlar o'rtasidagi farqlar hamda psixoemotsional holat bilan hayot sifati ko'rsatkichlari orasidagi bog'liqlik baholandi.

Maqolani OAK darajasida to'liq qilish uchun bu bo'limga bemorlar soni, yoshi, tadqiqot o'tkazilgan muassasa, davr va statistik dastur nomini aniq kiritish kerak.

NATIJALAR

Tadqiqotga jami [n] nafar reproduktiv tizim xavfli o'smalari bilan og'rigan va kimyoviy terapiya olayotgan bemor jalb qilindi. Klinik-psixopatologik hamda psixodiagnostik baholash natijalariga ko'ra, bemorlarning []% ida turli darajadagi xavotir, []% ida esa depressiv belgilar aniqlandi. HADS shkalasi bo'yicha xavotirning o'rtacha ko'rsatkichi [] $\pm$ [] ball, depressiya ko'rsatkichi esa [] $\pm$ [] ballni tashkil etdi.

Psixoemotsional buzilishlar darajasi oshgani sari hayot sifati ko'rsatkichlarining pasayishi kuzatildi. EORTC QLQ-C30 so'rovnomasi natijalariga ko'ra, xavotir va depressiv simptomlari yuqori bo'lgan bemorlarda umumiy sog'liq holati, jismoniy faollik, emotsional va ijtimoiy funksionallik ko'rsatkichlari nisbatan past bo'ldi. Ayniqsa, emotsional funksionallik ko'rsatkichi bilan xavotir va depressiya darajalari o'rtasida teskari bog'liqlik qayd etildi.

Kimyoviy terapiya jarayonida psixoemotsional zo'riqishning kuchayishi holsizlik, uyqu buzilishi, ishtahaning pasayishi va kundalik faoliyatning cheklanishi bilan birga kechdi. Ruhiy buzilishlari yaqqol namoyon bo'lgan bemorlarda hayot sifatining jismoniy va ijtimoiy komponentlari ham pastroq ko'rsatkichlarni namoyon etdi.

Shunday qilib, olingan natijalar kimyoviy terapiya olayotgan reproduktiv tizim xavfli o'smalari bilan og'rigan bemorlarda psixoemotsional buzilishlar va hayot sifati ko'rsatkichlari o'rtasida o'zaro bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari reproduktiv tizim xavfli o'smalari bilan og'rigan bemorlarda kimyoviy terapiya jarayonida psixoemotsional buzilishlar hayot sifatining pasayishi bilan bog'liq ekanini ko'rsatadi. Ayniqsa, xavotir va depressiv simptomlarning kuchayishi emotsional barqarorlik, kundalik faollik, ijtimoiy munosabatlar hamda umumiy hayotdan qoniqish darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Kimyoviy terapiya davomida yuzaga keladigan somatik nojo'ya ta'sirlar psixoemotsional zo'riqishni kuchaytiruvchi omillardan biri hisoblanadi. Holsizlik, uyqu va ishtaha buzilishlari, tashqi ko'rinishdagi o'zgarishlar hamda jismoniy faollikning cheklanishi bemorlarda kasallikka moslashish jarayonini murakkablashtiradi. Reproaktiv tizim o'smalarida esa kasallikning reproduktiv funksiyalar, tana qiyofasi va shaxsiy hayot bilan bog'liq jihatlari qo'shimcha psixologik yuklama yuzaga keltirishi mumkin.

Klinik-psixopatologik baholashning hayot sifati ko'rsatkichlari bilan birgalikda olib borilishi bemorning holatini kompleks baholash imkonini beradi. Faqat somatik simptomlarni nazorat qilish psixoemotsional muammolarni to'liq aniqlash uchun yetarli emas. Shu sababli onkologik davolash jarayonida xavotir va depressiv simptomlarni muntazam skrining qilish, psixologik yordamga ehtiyojni aniqlash va zarurat bo'lganda psixiatrik konsultatsiyani tashkil etish maqsadga muvofiq.

Olingan ma'lumotlar psixoemotsional holatni yaxshilashga qaratilgan yordam choralarini kompleks onkologik davolashning tarkibiy qismi sifatida ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi.

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, MAXSUS SON-3. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

Bunday yondashuv bemorlarning davolanish jarayoniga moslashuvi, ijtimoiy faolligi va hayot sifatini yaxshilashga xizmat qilishi mumkin.

XULOSA

Reproduktiv tizim xavfli o'smalari bilan og'rikan bemorlarda kimyoviy terapiya jarayonida psixoemotsional buzilishlar va hayot sifati ko'rsatkichlari o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjud. Xavotir va depressiv simptomlarning kuchayishi emotsional barqarorlikning pasayishi, jismoniy va ijtimoiy faollikning cheklanishi hamda umumiy hayot sifatining yomonlashuvi bilan kechishi mumkin.

Kimyoviy terapiya olayotgan bemorlarda ruhiy holatni klinik-psixopatologik va psixodiagnostik usullar yordamida muntazam baholash psixoemotsional buzilishlarni erta aniqlash imkonini beradi. Bu esa psixologik va psixiatrik yordamga ehtiyojni o'z vaqtida belgilash, bemorning davolanishga moslashuvini yaxshilash va kompleks terapiya samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Shu bois reproduktiv tizim xavfli o'smalari bilan kasallangan bemorlarni davolashda psixoemotsional holat va hayot sifatini baholash onkologik yordamning ajralmas tarkibiy qismi sifatida ko'rib chiqilishi maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Zigmond A.S., Snaith R.P. The Hospital Anxiety and Depression Scale. *Acta Psychiatrica Scandinavica*. 1983;67(6):361–370.
2. Aaronson N.K., Ahmedzai S., Bergman B. et al. The European Organization for Research and Treatment of Cancer QLQ-C30: A quality-of-life instrument for use in international clinical trials in oncology. *Journal of the National Cancer Institute*. 1993;85(5):365–376.
3. Holland J.C., Breitbart W.S., Jacobsen P.B., Loscalzo M.J., McCorkle R., Butow P.N. *Psycho-Oncology*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press; 2015.
4. Mitchell A.J., Chan M., Bhatti H. et al. Prevalence of depression, anxiety and adjustment disorder in oncological, haematological and palliative-care settings: a meta-analysis. *The Lancet Oncology*. 2011;12(2):160–174.
5. Mehnert A., Brähler E., Faller H. et al. Four-week prevalence of mental disorders in patients with cancer across major tumor entities. *Journal of Clinical Oncology*. 2014;32(31):3540–3546.
6. Pitman A., Suleman S., Hyde N., Hodgkiss A. Depression and anxiety in patients with cancer. *BMJ*. 2018;361:k1415.
7. Carlson L.E., Angen M., Cullum J. et al. High levels of untreated distress and fatigue in cancer patients. *British Journal of Cancer*. 2004;90(12):2297–2304.
8. Fayers P.M., Aaronson N.K., Bjordal K., Groenvold M., Curran D., Bottomley A. *The EORTC QLQ-C30 Scoring Manual*. 3rd ed. Brussels: European Organisation for Research and Treatment of Cancer; 2001.
9. National Comprehensive Cancer Network. *NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology: Distress Management*. NCCN.
10. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM-5-TR*. Washington, DC: American Psychiatric Association Publishing; 2022.